

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ

А. В. Філіпп, Т. В. Борисенко

**ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВопорушень, пов'язаних із незаконним
використанням з метою отримання прибутку
гуманітарної допомоги, благодійних пожертв
або безоплатної допомоги
(ст. 201² Кримінального Кодексу України)**

Методичні рекомендації

Дніпро
2023

УДК 343.34

Ф 53

*Рекомендовано науковою радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ, протокол № 9 від 18.05.2023*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

доктор юридичних наук, доцент **Олексій Титаренко** – професор кафедри правоохоронної діяльності Університету митної справи та фінансів;

кандидат юридичних наук, доцент **Вікторія Руфанова** – слідчий-криміналіст відділу розслідування злочинів, скоєних проти життя та здоров'я особи, СУ ГУНП в Дніпропетровській області.

Ф 53 Філіпп А. В., Борисенко Т. В. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201² Кримінального кодексу України) : метод. рекомендації. Дніпро : ДДУВС, 2023. 28 с.

ISBN 978-617-8035-33-4

Розглянуто особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201² КК України). Рекомендації розроблено на основі аналізу вітчизняного законодавства, наукової та публіцистичної літератури з урахуванням практичних пропозицій авторів.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів (ад'юнктів), студентів (курсантів) вишів, у яких готують правників, співробітників правоохоронних органів, прокуратури та суду, а також на усіх, хто цікавиться розвитком наук кримінально-правового циклу.

Автори:

кандидат юридичних наук **Анастасія Філіпп** – доцент кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Тетяна Борисенко – ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

ISBN 978-617-8035-33-4

© Філіпп А.В., Борисенко Т.В., 2023

© ДДУВС, 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
Об'єкт незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги	8
Об'єктивна сторона незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги	12
Суб'єкт незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги	14
Суб'єктивна сторона незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги	22
Список використаних джерел	26

ВСТУП

З квітня 2022 року набув чинності Закон України від 24.03.2022 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги».

Цим Законом України Кримінальний кодекс України (далі – КК України) доповнено статтею 201² «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги».¹

З 24 лютого 2022 р. Україна протистоїть збройній повномасштабній агресії з боку російської федерації, у зв'язку з чим у нашій країні введено воєнний стан.

Проте відповідальність за незаконні дії з гуманітарною допомогою настає не лише у період воєнного стану. Воєнний стан є обставиною, за якої покарання буде значно суворішим, ніж у мирний час.

Так, стаття 201² КК України «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» має три частини:

1. Продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі, -

караються штрафом від двох до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до чотирьох років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або у великому розмірі, -

караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

¹ Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги : Закон України від 24.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text>.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою або в особливо великому розмірі, або під час надзвичайного або воєнного стану, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до семи років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

Примітка.

1. Під гуманітарною допомогою, благодійними пожертвами та безоплатною допомогою слід розуміти поняття, визначені Законом України «Про гуманітарну допомогу» та Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

2. Дії, передбачені цією статтею, вважаються вчиненими у значному розмірі, якщо загальна вартість такої гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; у великому розмірі – якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; у особливо великому розмірі – якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у три тисячі і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.²

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» цілями благодійної діяльності є надання допомоги для сприяння законним інтересам бенефіціарів у сферах благодійної діяльності, визначених цим законом, а також розвиток і підтримка цих сфер у суспільних інтересах.

Сферами благодійної діяльності є: освіта; охорона здоров'я; екологія, охорона довкілля та захист тварин; запобігання природним і техногенним катастрофам та ліквідація їхніх наслідків, допомога постраждалим внаслідок катастроф, збройних конфліктів і нещасних випадків, а також біженцям та особам, які перебувають у складних життєвих обставинах; опіка і піклування, законне представництво та правова допомога; соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні послуги і подолання бідності; культура та мистецтво, охорона культурної спадщини; наука і наукові дослідження; спорт і фізична культура; права людини і громадянина та основоположні свободи; розвиток територіальних громад; розвиток міжнародної співпраці України;

² Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

стимулювання економічного росту і розвитку економіки України та її окремих регіонів та підвищення конкурентоспроможності України; сприяння здійсненню державних, регіональних, місцевих та міжнародних програм, спрямованих на поліпшення соціально-економічного становища в Україні; сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни, захисту населення у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного стану.

Благодійні організації не мають права надавати благодійну допомогу політичним партіям або від імені політичних партій, а також брати участь у виборчій агітації.³

Відповідно до ст. 12 Закону України «Про гуманітарну допомогу» особи, винні у порушенні законодавства про гуманітарну допомогу, несуть відповідальність згідно із законами України.

Порушеннями законодавства про гуманітарну допомогу, що тягнуть за собою кримінальну або адміністративну відповідальність згідно із законом, є:

використання гуманітарної допомоги не за цільовим призначенням; використання гуманітарної допомоги з метою отримання прибутку; нерозміщення та/або несвоєчасне розміщення спеціально уповноваженими державними органами з питань гуманітарної допомоги рішення про визнання товарів (предметів) гуманітарною допомогою на своєму офіційному вебсайті;

ненаправлення та/або несвоєчасне направлення спеціально уповноваженими державними органами з питань гуманітарної допомоги рішення про визнання товарів (предметів) гуманітарною допомогою до митних органів, податкових органів та інших державних органів;

порушення органами, що безпосередньо проводять заходи офіційного контролю щодо товарів (предметів) гуманітарної допомоги, строків проведення відповідних видів контролю товарів (предметів) гуманітарної допомоги.

Товари (предмети) гуманітарної допомоги, що продаються за грошові кошти або передаються за інші види компенсації, та (або) виручка, отримана за такий продаж, вилучаються або конфіскуються у встановленому законом порядку.

³ Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.

Отримувачі гуманітарної допомоги, які допустили порушення законодавства про гуманітарну допомогу, за рішенням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, виключаються з Єдиного реєстру отримувачів гуманітарної допомоги.⁴

Стаття 201² КК України міститься у розділі VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності».

За способом повноти викладу норми ст. 201² КК України є бланкетною – у статті або її частині містяться не всі елементи норми права, для їх об'єднання є посилення не до конкретної статті цього нормативно-правового акта, а до іншого нормативно-правового акта. А саме: для кваліфікації за ст. 201² КК України необхідно звернутися до законів України «Про гуманітарну допомогу», «Про благодійну діяльність та благодійні організації», а також інших законів та підзаконних нормативно-правових актів.

⁴ Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.

Об'єкт незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги

Об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201² КК України, виступають суспільні відносини, пов'язані з продажем товарів (предметів) гуманітарної допомоги, або використанням благодійних пожертв, безоплатної допомоги, або укладанням інших правочинів щодо розпорядження таким майном.

Предметом цього кримінального правопорушення виступає гуманітарна допомога, благодійні пожертви та безоплатна допомога, визначення яких містяться в законах України «Про гуманітарну допомогу» і «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Так, у **ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу»** зазначено:

- **«безоплатна допомога** (пересилка, виконання робіт, надання послуг) – надання гуманітарної допомоги без будь-якої грошової, матеріальної або інших видів компенсацій донорам;

- **гуманітарна допомога** – цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Гуманітарна допомога є різновидом благодійництва і має спрямовуватися відповідно до обставин, об'єктивних потреб, згоди її отримувачів та за умови дотримання вимог статті 3 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».⁵

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про гуманітарну допомогу» до гуманітарної допомоги не відносяться підакцизні товари, крім:

⁵ Там само.

– автомобілів швидкої медичної допомоги, легкових автомобілів спеціального призначення для Міністерства внутрішніх справ України, органів Національної поліції;

– транспортних засобів, що надходять у період проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях для отримання і використання Збройними Силами України, Національною гвардією України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, Службою безпеки України, Міністерством внутрішніх справ України, Державною прикордонною службою України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Державною спеціальною службою транспорту, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України для забезпечення проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях;

– транспортних засобів, призначених для перевезення більше ніж вісім осіб, та автомобілів, обладнаних для перевезення осіб з інвалідністю з ураженням опорно-рухового апарату, що передаються для використання установам соціального захисту населення, державним закладам охорони здоров'я і навчальним закладам, громадським організаціям осіб з інвалідністю, ветеранів війни та праці, Товариству Червоного Хреста України та його обласним організаціям, державним закладам системи реабілітації, фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт»;

– легкових автомобілів, що на момент ввезення на митну територію України були вперше зареєстровані не пізніше ніж вісім років тому, з об'ємом двигуна не більш як 1800 куб. см, що отримуються органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласною, Київською, Севастопольською міською державною адміністрацією або центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, для подальшої передачі особам з інвалідністю, які перебувають у встановленому порядку на обліку для отримання спеціального автотранспорту, на строк, визначений законодавством;

– транспортних засобів спеціального та спеціалізованого призначення (крім таксі, автомобілів інкасації) для підприємств, установ та організацій, що утримуються за рахунок бюджетів, уповноважених

ними державних установ та органів місцевого самоврядування для забезпечення соціально-економічних потреб територіальних громад.

До товарів гуманітарної допомоги спеціально уповноваженими державними органами з питань гуманітарної допомоги також можуть бути віднесені:

– аудіо- та відеотехніка, призначена відповідно для сліпих і глухих, аудіо- та відеокасети з навчальними, соціальними, реабілітаційними програмами, інформацією з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю, програмами для формування здорового способу життя, з лекціями нобелівських лауреатів;

– шоколад з начинкою та без неї, інші шоколадні вироби, що входять до новорічних і різдвяних подарунків, отриманих у термін за два місяці до відповідних свят;

– меблі, що передаються виключно для використання установам соціального захисту населення, державним закладам охорони здоров'я та навчальним закладам, громадським організаціям осіб з інвалідністю, Товариству Червоного Хреста України та його обласним організаціям, релігійним організаціям, що зареєстровані у порядку, передбаченому Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації»;

– медико-соціальне обладнання та оснащення, що передається виключно реабілітаційним установам для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, що мають відповідну ліцензію на надання реабілітаційних послуг, незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форм власності, за обов'язкової умови заборони його подальшого продажу.⁶

Згідно зі ст. 6 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» **благодійною пожертвою** визнається безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності відповідно до цього закону.

Благодійним грантом визнається цільова допомога у формі валютних цінностей, що має бути використана бенефіціаром протягом строку, визначеного благодійником.

Суми валютних цінностей благодійного гранту, цільове використання яких не відбулося протягом строку, визначеного благодійником, підлягають поверненню благодійнику як поворотна фінансова допомога.

⁶ Там само.

До благодійних грантів застосовуються положення про благодійні пожертви, якщо інше не визначено законом.⁷

Абзацом 1 п. 1 постанови Кабінету Міністрів України № 174 від 01.03.2022 «Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану» (далі – постанова КМУ № 174 від 01.03.2022) встановлено, що «на період воєнного стану пропуск через митний кордон України гуманітарної допомоги (у тому числі таких товарів гуманітарної допомоги, як спеціальні засоби індивідуального захисту (каска, виготовлені відповідно до військових стандартів або технічних умов, чи їх еквіваленти та спеціально призначені для них компоненти (тобто підшоломи, амортизатори), що класифікуються у товарній підкатегорії згідно з УКТЗЕД 6506 10 80 00; бронезилети, що класифікуються у товарній підкатегорії згідно з УКТЗЕД 6211 43 90 00), виготовлені відповідно до військових стандартів, зокрема стандартів НАТО, або військових умов для потреб правоохоронних органів, Збройних Сил та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, інших суб'єктів, що здійснюють боротьбу з тероризмом відповідно до закону; нитки для виготовлення бронезилетів, що класифікуються у товарних підкатегоріях згідно з УКТЗЕД 5402 11 00 00 та 5407 10 00 00; тканини (матеріали) для виготовлення бронезилетів, що класифікуються у товарних підкатегоріях згідно з УКТЗЕД 3920 10 89 90, 3921 90 60 00, 5603 14 10 00, 6914 90 00 00), безпілотні літальні апарати та їх частини цивільного призначення та подвійного використання від донорів (у значенні Закону України «Про гуманітарну допомогу») здійснюється за місцем перетину митного кордону України шляхом подання в паперовій або електронній формі декларації, заповненої особою, що перевозить відповідний товар, за формою згідно з додатком 1 без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та без оформлення гарантійних листів, зазначених у абзаці п'ятому цього пункту».⁸

Згідно з абзацом 3 п. 1 постанови КМУ № 174 від 01.03.2022 товари, пропуск яких здійснюється відповідно до абзацу 1 цього пункту,

⁷ Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.

⁸ Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2022 № 174. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text>.

визнаються гуманітарною допомогою за декларативним принципом без прийняття відповідного рішення спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги.⁹

Об'єктивна сторона незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги

З **об'єктивної сторони** злочин, передбачений ст. 201² Кримінального кодексу України, належить до кримінальних правопорушень із матеріальним складом. Тому крім діяння (продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги, використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги, укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном) обов'язковими його ознаками є матеріальна складова – прибуток у значному розмірі, а також причинний зв'язок між діями та наслідками.

У примітці зазначено, що дії вважаються вчиненими у значному розмірі, якщо загальна вартість такої гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.¹⁰ На сьогоднішній день це понад **469 тис. 700 грн** (у 2022 р. ця сума складала 434 тис. 175 грн). Це досить завелика сума, визначена як мінімальна для притягнення до відповідальності осіб, які наживаються на чужому горі, порівняно, наприклад, із таємним викраденням чужого майна (у 2023 році – 268,4 грн, у 2022 році – 248,1 грн.).

Продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги, використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги, укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі, виражаються в дії (активній поведінці).

Продаж може здійснюватися як через мережу Інтернет (відповідні сайти розміщення оголошень), так і через магазини, ринки чи просто з рук у невизначених для цього місцях.

Якщо звернутися до судової практики, то в Єдиному державному реєстрі судових рішень можна знайти вироби за обвинуваченням у

⁹ Там само.

¹⁰ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 201² КК України, саме за продаж гуманітарної допомоги та благодійних пожертв.

Що стосується інших дій, таких як: використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги, укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, – то їх можна розглядати як у широкому розумінні, так і у більш вузькому.

В широкому розумінні такі дії можуть розглядатися як вчинення будь-яких незаконних дій із благодійними жертвами або безоплатною допомогою, направлених на отримання будь-якої (майнової чи навіть немайнової) компенсації, будь-якої вигоди (розтрата, дарування, передача в рахунок погашення боргу, відшкодування завданих збитків або як оплати виконаної роботи чи наданих послуг тощо).

У вузькому розумінні такі дії, як розтрата, дарування, передача в рахунок погашення боргу, відшкодування завданих збитків або як оплата виконаної роботи чи наданих послуг взагалі не будуть кваліфікуватися за ст. 201² КК України, оскільки законодавцем чітко не визначено, які це саме дії.

Все ж таки на практиці не виключене (і навіть є більш імовірним) розширене розуміння кваліфікації таких дій.

Спосіб вчинення кримінального правопорушення не є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони.

Кримінальне правопорушення вважається закінченим із моменту вчинення будь-якої вищезазначеної дії та коли фактично отримано прибуток у значному розмірі.

У разі відсутності фактичного отримання прибутку може мати місце замах на таке кримінальне правопорушення. У цьому випадку дії особи будуть кваліфікуватися за відповідною частиною ст. 15 та ст. 201² КК України.

А саме: якщо умисел особи був направлений на продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, що могли бути вчинені у значному розмірі, але при цьому особа не довела свій злочинний намір до кінця з причин, що не залежали від її волі, такі дії необхідно кваліфікувати за відповідною частиною ст. 15 та ст. 201² КК України.

Так, обвинувачена за вироком Коропського районного суду Чернігівської області від 08.11.2022 у справі № 735/423/22р. (кримінальне провадження № 1-кп/735/40/2022р.), яку відповідно до

довіреності та відомості про передачу товарно-матеріальних цінностей громадською організацією «ВП ГО «Всеукраїнське Об'єднання «Єднаюча Сила»» в особі керівника організації було уповноважено на здійснення транспортування та передачі гуманітарної допомоги для транспортування до Новгород-Сіверської міської ради Чернігівської області, здійснила продаж цих товарів на загальну суму 1026 грн, при цьому умисел був направлений на продаж таких товарів на суму 464 061,00 грн (особа не довела свій злочинний умисел до кінця з причин, що не залежали від її волі, будучи викрита працівниками правоохоронних органів). Вироком особу визнано винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 201-2 КК України, і призначено їй покарання із застосуванням ст. 69 КК України у виді штрафу в розмірі двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 34 тис. грн 00 коп., без позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю та без конфіскації майна.¹¹

Суб'єкт незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги

Суб'єктом є фізична осудна особа, якій до вчинення кримінального правопорушення виповнилося шістнадцять років.

Ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» розкриває поняття таких категорій суб'єктів:

- **донори (іноземні, вітчизняні)** – юридичні та фізичні особи в Україні або за її межами, які добровільно надають гуманітарну допомогу отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за її межами;

- **отримувачі гуманітарної допомоги** – такі юридичні особи, яких зареєстровано в установленому Кабінетом Міністрів України порядку в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги:

- а) підприємства громадських організацій осіб з інвалідністю, ветеранів війни та праці, а також підприємства, установи та організації, що утримуються за рахунок бюджетів, уповноважені ними державні установи та органи місцевого самоврядування;

¹¹ Вирок Коропського районного суду Чернігівської області у справі № 735/423/22р. від 08.11.2022. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107216259>.

б) благодійні організації, створені у порядку, визначеному Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»;

в) громадські організації осіб з інвалідністю, ветеранів війни та праці, Товариство Червоного Хреста України та його обласні організації, творчі спілки, а також громадські організації, створені для здійснення передбаченої їхніми статутними документами екологічної, оздоровчої, аматорської, спортивної, культурної, освітньої та наукової діяльності;

г) релігійні організації, зареєстровані у порядку, передбаченому Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації»;

г) реабілітаційні установи для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, що мають відповідну ліцензію на здійснення реабілітаційних послуг, незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форм власності;

• **набувачі гуманітарної допомоги** – фізичні та юридичні особи, які її потребують і яким вона безпосередньо надається. Набувачі гуманітарної допомоги зі статусом юридичної особи визначаються відповідно до п. а, б, в, г, г абзацу 5 цієї статті.¹²

У статті 1 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» терміни вживаються в такому значенні:

1) бенефіціар – набувач благодійної допомоги (фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада), що одержує допомогу від одного чи кількох благодійників для досягнення цілей, визначених цим законом.

Бенефіціарами благодійних організацій можуть бути також будь-які юридичні особи, що одержують допомогу для досягнення цілей, визначених цим законом;

2) благодійна діяльність – добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара;

3) благодійна організація – юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених цим законом, як основну мету її діяльності;

4) благодійна програма – комплекс благодійних заходів у сферах, визначених цим законом;

4¹) благодійне електронно-комунікаційне повідомлення –

¹² Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.

ініційоване з кінцевого обладнання абонента голосове, текстове повідомлення, набір певного номера, використання сигналів тонового набору, що зафіксовані обладнанням постачальника електронних комунікаційних послуг на телефонний номер, виділений для збору коштів на цілі благодійної діяльності. У разі направлення (здійснення) абонентом благодійного електронно-комунікаційного повідомлення постачальник електронних комунікаційних послуг зобов'язаний перерахувати попередньо передплачені абонентом, але не використані ним кошти за електронні комунікаційні послуга (аванс) у межах невикористаного залишку відповідній неприбутковій організації, у тому числі благодійній організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальній громаді на цілі благодійної діяльності у строк та відповідно до умов, визначених договором;

5) благодійник – дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (у тому числі благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності;

6) меценатська діяльність – благодійна діяльність у сферах освіти, фізичної культури і спорту, культури та мистецтва, охорони культурної спадщини, науки і наукових досліджень, що здійснюється у порядку, визначеному цим законом та іншими законами України.¹³

Беручі до уваги вищевикладене, можна дійти висновку, що такі категорії, як **донори** та **набувачі** не можуть бути суб'єктами вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201² КК України. Це впливає із суті цих понять, так як одні добровільно надають гуманітарну допомогу отримувачам такої допомоги, а інші, які її потребують і яким вона безпосередньо надається, і є кінцевою ланкою, та саме вони вправі розпоряджатися нею на власний розсуд.

Натомість така категорія, як **отримувачі гуманітарної допомоги**, і є суб'єктами цього кримінального правопорушення. Оскільки саме вони отримують гуманітарну допомогу, благодійні пожертви, безоплатну допомогу від донорів і можуть здійснювати продаж наданих товарів (предметів), використовувати благодійні пожертви та безоплатну допомогу або укласти інші правочини щодо розпорядження таким майном із корисливих мотивів та з метою власного збагачення.

Проте суб'єктом не може бути юридична особа, оскільки відповідно до ст. 18 КК України ним є лише фізична особа. Тому суб'єктами вчинення кримінального правопорушення, передбаченого

¹³ Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.

ст. 201² КК України, є уповноважені особи отримувачів гуманітарної допомоги (юридичних осіб).

Під час кваліфікації такого кримінального правопорушення необхідно встановити, на яких саме підставах була отримана гуманітарна допомога та чи знаходиться отримувач гуманітарної допомоги у Єдиному реєстрі отримувачів допомоги або чи має спеціальний дозвіл від уповноваженого органу.

Якщо особа не належить до категорії отримувачів гуманітарної допомоги (відсутня у реєстрі чи не має спеціального дозволу), проте отримує таку допомогу, вона не може бути суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201² КК України. Така особа буде виступати суб'єктом кримінальних правопорушень проти власності залежно від обставин скоєного правопорушення.

Проте як свідчить судова практика, що вже існує на цей час, суб'єктами такого кримінального правопорушення можуть виступати навіть військовослужбовці.

Так, вироком Київського районного суду м. Одеси від 23.12.2022 у справі № 947/18460/22 (кримінальне провадження № 1-кп/947/1058/22) **військовослужбовця** визнано винним у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 262, ч. 1 ст. 263, ч. 3 ст. 201² КК України, на підставі яких йому призначено покарання у виді позбавлення волі:

– за ч. 3 ст. 201² КК України – на строк 5 років, з позбавленням права займатися діяльністю, пов'язаною з благодійною, гуманітарною та волонтерською допомогою на строк 1 рік та з конфіскацією майна;

– за ч. 1 ст. 262 КК України – на строк 3 роки;

– за ч. 1 ст. 263 КК України – на строк 3 роки.

На підставі ч. 1 ст. 70 КК України, шляхом поглинення менш суворих покарань більш суворим, остаточно призначено покарання у виді позбавлення волі на строк 5 років з позбавленням права займатися діяльністю, пов'язаною з благодійною, гуманітарною та волонтерською допомогою на строк 1 рік та з конфіскацією майна.

На підставі ст. 75 КК України, з урахуванням вимог ст. 77 КК України його звільнено від відбування покарання у виді позбавлення волі і додаткового покарання у виді конфіскації майна з випробуванням, якщо він протягом іспитового строку в два роки не вчинить нового злочину і виконає покладені на нього обов'язки, передбачені ч. 1 ст. 76 КК України.

Так, досудовим слідством встановлено, що особа, будучи військовослужбовцем військової частини та проходячи військову службу

на посаді розвідника-навідника 1 розвідувального відділення 2 розвідувального взводу розвідувальної роти, в порушення вимог ст. 65 Конституції України, ст. ст. 9, 11, 16, 127, 128 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України та ст. ст. 1-4 Дисциплінарного Статуту Збройних Сил України, Закону України «Про гуманітарну допомогу», Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», Закону України «Про волонтерську діяльність», усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачаючи суспільно небезпечні наслідки та бажаючи їх настання, діючи в умовах воєнного стану, у період з 21.03.2022 до 22.04.2022, під приводом волонтерської діяльності, що мала полягати у безоплатній передачі волонтеру товарів гуманітарної допомоги та благодійних пожертв, безоплатно отримувала куртки піксельні у кількості 8 шт., штани піксельні у кількості 8 шт., дрон «DJI MavicAir 2» у кількості 1 шт., бінокль «Bushnell» у кількості 1 шт., рюкзаки через плече у кількості 20 шт., ремені тактичні у кількості 4 шт., окуляри тактичні у кількості 4 шт., розгрузки у кількості 15 шт., ремені триточкові у кількості 20 шт., дощовики (розмір М у кількості 20 шт., розмір XL у кількості 20 шт., розмір XXL у кількості 20 шт.), пристрої «PowerBank» у кількості 25 шт., приціл тепловізійний «X-Sight LTV 3-9x», бронежилети у кількості 8 шт., рукавиці з пальцями у кількості 4 шт., рукавиці без пальців у кількості 6 шт., наколінники «Дніпро М» у кількості 10 шт., окуляри тактичні преміум у кількості 3 шт., ремені тактичні у кількості 8 шт., ремені для кулемета у кількості 2 шт., протигази цивільні у кількості 2 шт., прилад нічного бачення (Бінокль N200) у кількості 1 шт., рації у кількості 6 шт., прилади безшумної стрільби у кількості 25 шт., рейку Пікатінні у кількості 1 шт., зарядні прилади автомобільні «Дніпро М» у кількості 5 шт., бронежилети у кількості 10 шт., планку Вівера у кількості 1 шт., акумулятори автомобільні «Дніпро М» у кількості 5 шт., кросівки тактичні у кількості 4 пари, травма-бандажі у кількості 15 шт., набори для чистки зброї у кількості 3 шт., ліхтар тактичний у кількості 6 шт., ножі у кількості 5 шт., аптечки помаранчеві у кількості 10 шт., аптечки в коробці з тонометром у кількості 10 шт., аптечки в сумках у кількості 120 шт., турнікети у кількості 7 шт., корсети на шию у кількості 5 шт., «Налбуфін» у кількості 30 упаковок, термоковдри у кількості 4 шт., газові печі у кількості 3 шт., бандажі для ноги у кількості 3 шт., ноші у кількості 4 шт., препарат «Epistaxol» в каплях у кількості 2 шт., «Етамзилат ампули 2 мл» у кількості 2 упаковок, «Гемотран ампула 50 мг» у кількості 2 упаковок, препарати «Амінокапронова кислота 100 мл» у кількості 50 шт.,

«Амінокапронова кислота саше» у кількості 4 упаковок, «Траміксанова кислота» у кількості 20 ампул, антибіотик «Тіетам» у кількості 6 шт., антибіотик «Імпінем» у кількості 2 шт., антибіотик «Міробаст» у кількості 3 шт., антибіотик «Мофлакса 400 мг» у кількості 4 упаковок, антибіотик «Мохіфлохасіно 400 мг» у кількості 1 упаковки, «Мідазолам» у кількості 10 шт., «Епандол» у кількості 10 шт., «Адреналін 1,82 мг» у кількості 5 шт., «Кеторолак в ампулах 1 мл» у кількості 5 упаковок, «Dolotren (диклофенак) 75 мг» у кількості 1 упаковки, «Voltaren (диклофенак) 75 мг» у кількості 1 упаковки, «Парамол 100 мл» у кількості 1 шт., «Аспірін 100» у кількості 5 шт., мазь «Диклофенак» у кількості 1 шт., Димедрол 10 мг» у кількості 1 упаковки, катетери у кількості 50 шт., системи для капельниць у кількості 50 шт., шприци 10 мл у кількості 100 шт., шприци 5 мл у кількості 150 шт., бинти марлеві у кількості 150 шт., упаковки вати у кількості 120 шт., еластичні бинти у кількості 50 шт., марлеві компреси стерильні у кількості 50 шт., пластир-котушки у кількості 40 шт., пластири звичайні у кількості 40 упаковок, оклюзійні пластири у кількості 40 шт., стерильні компреси у кількості 30 шт., розчини перекису водню по 250 мл у кількості 10 шт., розчин перекису водню об'ємом 1,5 л, йодні розчини по 125 мл у кількості 10 шт., спрей «Хлоргексидин» у кількості 10 шт., антисептик на рану у кількості 20 шт., антисептик у пакетиках у кількості 10 упаковок, розчини для інфузій у кількості 50 шт., препарати «Натрій хлорид» у кількості 30 шт., «Глюкоза 200 мл» у кількості 30 шт., «Глюкоза 400 мл» у кількості 20 шт., «Стерофундин» у кількості 10 шт., скальпелі хірургічні у кількості 5 шт., рукавички нестерильні у кількості 4 упаковок, рукавички стерильні у кількості 150 шт., бронежилети у кількості 2 шт. зі складів добровольчого батальйону. Після отримання як гуманітарної допомоги, так і благодійних пожертв медичних товарів, військової амуніції та військових приладів особа, незважаючи на обов'язок безоплатної передачі таких товарів волонтеру та іншим військовим формуванням, створеним відповідно до законодавства України, здійснювала їх продаж за грошові кошти, в результаті чого отримувала прибуток.

Так, у період часу з 03.04.2022 до 04.04.2022, особа, реалізуючи умисел на отримання прибутку шляхом продажу товарів гуманітарної допомоги, діючи з корисливих мотивів для власного збагачення, прийняла рішення про продаж товару гуманітарної допомоги, а саме: аптечок помаранчевих у кількості 3 шт., аптечок у коробці з тонометром у кількості 2 шт., аптечок у сумках у кількості 6 шт., турнікетів у кількості 7 шт., корсетів на шию у кількості 3 шт., препарату «Налбуфін» у

кількості 2 упаковок, термоковдр у кількості 4 шт., бандажів для ноги у кількості 1 шт., нош у кількості 2 шт., препаратів «Epistaxol» в каплях у кількості 2 шт., «Етамзилат ампули 2 мл» у кількості 2 упаковок, «Гемотран ампула 50 мг» у кількості 2 упаковок, «Амінокапронова кислота 100 мл» у кількості 50 шт., «Амінокапронова кислота саше» у кількості 2 упаковок, «Траміксанова кислота» у кількості 11 ампул, антибіотик «Tieham» у кількості 6 шт., антибіотик «Імпінем» у кількості 2 шт., антибіотик «Migobact» у кількості 3 шт., антибіотик «Мофлакса 400 мг» у кількості 4 упаковок, антибіотик «Moxifloxacin 400 мг» у кількості 1 упаковки, «Midazolam» у кількості 10 шт., «Enadol» у кількості 10 шт., «Адреналін 1,82 мг» у кількості 5 шт., «Кеторолак в ампулах 1 мл» у кількості 1 упаковки, «Dolotren (диклофенак) 75 мг» у кількості 1 упаковки, «Voltaren (диклофенак) 75 мг» у кількості 1 упаковки, «Парамол 100 мл» у кількості 1 шт., «Аспірин 100» у кількості 5 шт., мазь «Диклофенак» у кількості 1 шт., «Димедрол 10мг» у кількості 1 упаковки, катетерів у кількості 70 шт., систем для капельниць у кількості 16 шт., шприців 10 мл у кількості 19 шт., шприців 5 мл у кількості 20 шт., бинтів марлевих у кількості 17 шт., упаковок вати у кількості 7 шт., еластичних бинтів у кількості 7 шт., марлевих компресів стерильних у кількості 24 шт., пластир-котушок у кількості 10 шт., пластирів звичайних у кількості 6 упаковок, оклюзійних пластирів у кількості 21 шт., стерильних компресів у кількості 23 шт., розчинів перекису водню по 250 мл у кількості 6 шт., розчину перекису водню об'ємом 1,5 л, йодних розчинів по 125 мл у кількості 5 шт., спрея «Хлоргексидин» у кількості 2 шт., антисептика на рану у кількості 2 шт., антисептика в пакетиках у кількості 1 упаковки, розчинів для інфузій у кількості 5 шт., скальпелів хірургічних у кількості 2 шт., рукавичок нестерильних у кількості 1 упаковки, препаратів «Натрій хлорид» у кількості 29 шт., «Глюкоза 200 мл» у кількості 3 шт., «Глюкоза 400 мл» у кількості 2 шт., «Стерофундин» у кількості 1 шт., «Аспірин» у кількості 5 шт., «Тонзилат» у кількості 2 шт., «Доларен» у кількості 1 шт., які зберігав та транспортував до вказаного місця за допомогою автомобіля «BMW X5». За вказані медичні товари покупець перерахував на банківську картку особі грошові кошти в сумі 437 520 грн. У результаті вказаних кримінально протиправних дій особа отримала незаконний прибуток у розмірі 437 520 грн.

Продовжуючи злочинну діяльність, особа в період часу з 10.04.2022 до 22.04.2022, реалізуючи умисел на отримання прибутку шляхом продажу товарів благодійних пожертв, діючи з корисливих мотивів для спільного збагачення, прийняла рішення про продаж товарів благодійних

пожертв, а саме: курток піксельних у кількості 3 шт., штанів піксельних у кількості 2 шт., дрону «DJI MavicAir 2» у кількості 1 шт., бінокля «Bushnell» у кількості 1 шт., рюкзаків через плече у кількості 5 шт., ременів тактичних у кількості 4 шт., окулярів тактичних у кількості 4 шт., розгрузок у кількості 13 шт., ременів триточкових у кількості 20 шт., дощовиків у кількості 8 шт., пристроїв «PowerBank» у кількості 5 шт., прицілів тепловізійних «X-Sight LTV 3-9х», бронежилетів у кількості 8 шт., рукавиць із пальцями у кількості 2 шт., рукавиць без пальців у кількості 5 шт., наколінників «Дніпро М» у кількості 4 шт., окулярів тактичних преміум у кількості 3 шт., ременів тактичних у кількості 3 шт., ременів для кулемета у кількості 2 шт., газових печей у кількості 3 шт., протигазів цивільних у кількості 2 шт., приладів нічного бачення (Бінокль N200) у кількості 1 шт., рацій у кількості 17 шт., приладів безшумної стрільби у кількості 25 шт., рейки Пікатінні у кількості 1 шт., зарядних приладів автомобільних «Дніпро М» у кількості 5 шт., бронежилетів у кількості 10 шт., планки Вівера у кількості 1 шт., акумуляторів автомобільних «Дніпро М» у кількості 2 шт., кросівок тактичних у кількості 40 пар, травма-бандажів у кількості 1 шт., наборів для чистки зброї у кількості 3 шт., ліхтарів тактичних у кількості 6 шт., ножів у кількості 5 шт., бронежилетів у кількості 2 шт., – котрі зберігав та транспортував до вказаного місця за допомогою автомобіля «BMW X5». За вказані товари покупець перерахував на банківську картку особі грошові кошти в сумі 178 тис грн. У результаті вказаних кримінально протиправних дій особа отримала незаконний прибуток у розмірі 178 тис грн.

Внаслідок вчинення у вказаний спосіб кримінально протиправних дій під час дії воєнного стану особа у період з 21.03.2022 до 23.04.2022 умисно, з корисливих мотивів, з метою отримання прибутку для власного збагачення здійснила продаж товарів гуманітарної допомоги та благодійних пожертв на суму 615 520 гривень та отримала прибуток, котрий згідно з п. 2 примітки до ст. 201² КК України у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян та становить значний розмір.¹⁴

¹⁴ Вирок Київського районного суду м. Одеси у справі № 947/18460/22 від 23.12.2022. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108028403>.

Суб'єктивна сторона незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги

Із суб'єктивної сторони кримінальне правопорушення передбачає тільки прямий умисел (ч. 2 ст. 24 КК України): особа усвідомлює, що вона вчиняє незаконні дії з товарами (предметами) гуманітарної допомоги, благодійними пожертвами та безоплатною допомогою, не маючи на це жодного права, передбачає та бажає настання наслідків.

Ключовою ознакою гуманітарної допомоги, благодійних пожертв та безоплатної допомоги є безоплатне та безкорисне їх надання виключно особам, які її потребують, або для чітко визначених благодійних цілей. Саме такі характеристики відображають основне цільове призначення цих категорій, порушення якого тягне за собою настання відповідальності.

Обов'язковими суб'єктивними ознаками є корисливий мотив – спонукання до незаконного збагачення (отримання прибутку) та корислива мета – збагатитися самому або незаконно збагатити інших осіб, в долі яких зацікавлений винний.

Наведені вище умисні дії були кваліфіковані за ч. 3 ст. 201² КК України за такими кваліфікуючими ознаками: продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги та використання благодійних пожертв, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі під час воєнного стану.

Частина першу віднесено до категорії кримінальних проступків, так як за вчинення охоплених диспозицією дій передбачено основне покарання у виді штрафу від двох до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або виправних робіт на строк до двох років, або обмеження волі на строк до чотирьох років. Тобто передбачено покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі (ч. 1 ст. 12 КК України).

Частина друга (нетяжкий злочин) передбачає кваліфікуючі ознаки: повторність, вчинення за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або у великому розмірі.

Повторністю визнається вчинення двох або більше кримінальних правопорушень, передбачених ст. 201² КК України. При вчиненні двох

тотожних кримінальних правопорушень кваліфікація буде за ч. 2 ст. 201² КК України (за правилами повторності). Винятком є, коли особа вчинила два кримінальні правопорушення, але перше було закінченим, а друге – замахом або готуванням (чи навпаки). У таких випадках кваліфікація кожного кримінального правопорушення повинна бути самостійною. Наприклад, за ч. 1 ст. 201² і частинами 2 чи 3 ст. 15 та ч. 2 ст. 201² КК України. За таким самим правилом кваліфікуються два кримінальні правопорушення, якщо в одному особа була виконавцем, а в другому, вчинюваному у співучасті, виконувала роль організатора, підбурювача, пособника. Наприклад, за ч. 1 ст. 201² та ч. 4 ст. 27 і ч. 2 ст. 201² КК України. Тільки така кваліфікація буде відображати повністю всі конкретні обставини двох або більше кримінальних правопорушень.

Для повторності не має значення, чи була особа засуджена за попереднє кримінальне правопорушення. Повторність виключається, якщо за раніше вчинене кримінальне правопорушення особу було звільнено від кримінальної відповідальності або якщо судимість за раніше вчинене кримінальне правопорушення була погашена або знята (ч. 4 ст. 32 КК України).

Повторність слід відрізнити від продовжуваного кримінального правопорушення, за якого особа вчиняє два або більше тотожні діяння (продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги, використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги, укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном), об'єднані єдиним злочинним наміром.

Другою кваліфікуючою ознакою є вчинення за попередньою змовою групою осіб, котра відповідно до ч. 2 ст. 28 КК України матиме місце тоді, коли кримінальне правопорушення спільно вчинили дві або більше особи, які заздалегідь, до початку правопорушення, домовилися про спільне його скоєння. Розподіл функцій виконання тут не має значення. Домовленість щодо спільного вчинення кримінального правопорушення повинна мати місце до початку вчинення дій, що утворюють об'єктивну сторону. При цьому співучасники можуть бути співвиконавцями, а можуть виконувати різні ролі (ст. 27 КК України).

За який саме час до початку вчинення кримінального правопорушення виникла домовленість, для кваліфікації не має значення. Так, кримінальне правопорушення буде вважатися вчиненим за попередньою змовою як тоді, коли особи домовилися про його вчинення за місяць, так і тоді, коли така змова мала місце за кілька хвилин до початку вчинення дій, що утворюють об'єктивну сторону ст. 201² КК

України. Якщо особа, наприклад, почала здійснювати продаж гуманітарної допомоги, а інша, побачивши це, приєднується до неї в цей час, то кримінальне правопорушення за попередньою змовою тут відсутня.

Поняття службової особи визначено ст. 18 КК України.

Відповідно до ч. 3 цієї статті **службовими особами** є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

У ч. 4 зазначено, що **службовими особами** також визнаються посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), а також члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів.¹⁵

Дії, передбачені ст. 201² КК України, вважаються вчиненими у великому розмірі, якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. На сьогоднішній день це понад **1 342 000 гривень**.

Частина третя передбачає такі кваліфікуючі ознаки: вчинення дій, передбачених частиною першою або другою цієї статті організованою групою, або в особливо великому розмірі, або під час надзвичайного або

¹⁵ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

воєнного стану.

Відповідно до ч. 3 ст. 28 КК України кримінальне правопорушення визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) кримінальних правопорушень, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи.

Дії, передбачені цією статтею, вважаються вчиненими у особливо великому розмірі, якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у три тисячі і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. На сьогоднішній день це понад **4 026 000 гривень**.

Кваліфікація за такими кваліфікуючими ознаками, як вчинення кримінального правопорушення під час надзвичайного або воєнного стану, можлива при введенні в країні такого стану.

На сьогоднішній день актуальним є вчинення зазначеного кримінального правопорушення під час воєнного стану.

Так, Указом Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 та Законом України «Про затвердження Указу Президента «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 на всій території України введено воєнний стан, який неодноразово продовжено.

Саме тому на сьогодні дії винної особи необхідно кваліфікувати за ч. 3 ст. 201² КК України як вчинені під час воєнного стану, що відноситься до тяжких злочинів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вирок Київського районного суду м. Одеси у справі № 947/18460/22 від 23.12.2022. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108028403>.
2. Вирок Коропського районного суду Чернігівської області у справі № 735/423/22р. від 08.11.2022. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107216259>.
3. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2022 № 174. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text>.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
5. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.
6. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги : Закон України від 24.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text>.
7. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.

Для нотаток

Наукове видання

**Філіпп Анастасія Володимирівна
Борисенко Тетяна Василівна**

**ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ,
ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ВИКОРИСТАННЯМ З МЕТОЮ
ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ
ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ
(ст. 201² Кримінального Кодексу України)**

Методичні рекомендації

Редактори, оригінал-макет –
Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуда
Редактор *О. Ю. Чижевська*

Підп. до друку 22.08.2023. Формат 60x84/16. Друк – цифровий. Гарнітура – Times.
Ум.-друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 1,75. Тираж – 10 прим. Зам. № 04/23-мр

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018